

Waldemar Polak

Uniwersytet Gdański

PERSPEKTYWY ROZWOJU BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH (BIZ) W POLSCE

1. Wstęp

Napływ kapitału zagranicznego jest przedmiotem zainteresowania określonych agend rządowych i musi być podporządkowany założeniom długofalowej polityki gospodarczej. Ten rodzaj polityki powinien uwzględniać podstawowe cele:

- włączenie kapitału zagranicznego w ekspansję eksportową,
- przyciąganie kapitału zagranicznego w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych,
- popieranie rozwoju potencjału naukowego i innowacyjnego krajowych sektorów przemysłu i rozbudzenie zainteresowania kapitału zagranicznego uczestnictwem w tym procesie,
- ochrona przed napływem kapitału spekulacyjnego [Wieczorek 1999].

Rozwój gospodarczy Polski jest w wielkiej mierze uzależniony od kapitału zagranicznego w formie BIZ. Wypełnia on nie tylko lukę w istniejących potrzebach kapitałowych, ale i przyczynia się do koniecznego podniesienia na wyższy poziom efektywności polskiej gospodarki. Ważny jest także efekt dyfuzji nowoczesnych rozwiązań wykorzystywanych przed przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym w sferze metod i technik zarządzania [Karaszewski 2004, s. 385]. W związku z tym należy skupić się na tworzeniu klimatu sprzyjającego dalszemu lokowaniu kapitału przez inwestorów zagranicznych właśnie w Polsce. Warunki dla inwestorów powinny być proste, jasne i czytelne, oparte na stabilnych przepisach prawnych.

Ważne jest też bieżące identyfikowanie barier, które napotykać inwestorzy prowadzący działalność [Polak 2001, s. 65-67]. Rozpoznanie tych barier jest konieczne w celu określenia niezbędnych warunków działań dla ich likwidacji bądź ograniczenia. Podejmowanie tego typu kroków jest istotne w celu utrzymania wysokiego stopnia atrakcyjności i tworzenia warunków dla dalszego, przynajmniej tak intensywnego jak w ostatnich latach, dynamicznego wzrostu napływu kapitału zagranicznego do Polski.

2. Prognozy dla rozwoju przyszłych BIZ w Polsce

Obecnie Polska oferuje wyjątkowe szanse biznesowe i inwestycyjne. Jest jednym z największych członków Unii Europejskiej, co gwarantuje stabilność i bezpieczeństwo. Przyjazne środowisko biznesowe stwarza dogodne warunki na osiągnięcie sukcesu. Polska posiada ogromny potencjał inwestycyjny. Wzrost PKB w kraju jest wyższy niż w Europie Zachodniej, w 2007 r. wyniósł 5,3%. Polska gospodarka rozwija się znacznie szybciej niż strefa euro, wyprzedza także średnią wszystkich 25 krajów Unii. Wzrost polskiego PKB zawdzięczamy zwiększeniu eksportu, produkcji przemysłowej i inwestycjom. Polska wyprzedza kraje regionu pod względem wzrostu PKB na osobę. Podniesienie poziomu płac, poprawiający się rynek pracy i niskie stopy procentowe przyczyniają się do wzrostu konsumpcji i inwestycji w kolejnych latach. Polski eksport mógł wzrosnąć nawet o 7,2% w 2008 r. i o może wzrosnąć o 5,5% w roku 2009. Prognozy dla Polski opracowane przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Prognozy wzrostu PKB w Polsce w najbliższych latach

Rok	2008	2009
Wzrost PKB w %	4,9	4,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [*Stan i prognoza...* 2007].

Tabela 2. Główne kierunki przyszłych inwestycji w produkcję przemysłową w Europie

Kraj	% wskazań
Francja	15
Polska	11
Wielka Brytania	10
Węgry	6,8
Czechy	6,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Atrakcyjność inwestycyjna...* 2007]

Unia Europejska jest nastawiona na wyrównywanie zaległości rozwojowych, zwłaszcza jej nowych członków, i potwierdza swoje zalety jako dźwignia rozwoju jej nowych uczestników z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Do 2004 r. standardy unijne wyznaczały kierunek przemian w Polsce, a od chwili formalnej akcesji stanowią polisę na rozwój gospodarczy. Jest ona przesłanką wiarygodności kraju dla inwestorów zagranicznych i zachęca do lokowania kapitału. Polska postrzegana jest jako doskonała lokalizacja potencjalnych inwestycji lub miejsce, gdzie można rozszerzyć projekty w Europie. Jak czytamy w raporcie firmy Ernst

& Young „Atrakcyjność inwestycyjna Europy 2007”: Polska znajduje się wśród liderów dzięki doskonałym wskaźnikom produktywności i elastycznym regulacjom zatrudnienia.

Najchętniej wybieranym przez inwestorów zagranicznych krajem europejskim pozostaje Francja. Umacnia się pozycja Polski, która wyparła z trzeciego miejsca Wielką Brytanię.

W 2006 r. zagraniczni inwestorzy utworzyli w Polsce 37 745 nowych miejsc pracy. To najwięcej w całej Europie. Tym samym Polska znalazła się w grupie państw przyciągających duże, przede wszystkim produkcyjne, inwestycje.

3. Polska jako kraj atrakcyjny dla inwestorów zagranicznych

Atrakcyjność Polski w zakresie przyciągania inwestorów zagranicznych wynika m.in. z faktu, iż polskie społeczeństwo należy do najmłodszych w Europie: 50% Polaków ma mniej niż 35 lat [Stempkiewicz 2006, s. 22; *PAliZ...* 2006], a ponad 2 mln z nich studiuje. Dodając do tego bardzo dobre położenie geograficzne Polski w środku Europy, otrzymujemy obraz kraju, który przyciąga inwestycje z Europy Zachodniej, USA i Azji.

W rankingu najbardziej preferowanych przez inwestorów lokalizacji prowadzą Chiny. W czołówce znajdują się również Niemcy, Stany Zjednoczone, Kanada, a na piątym miejscu uplasowała się Polska, przed Indiami.

Tabela 3. Kraje najbardziej atrakcyjne dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Kraj	% wskazań
Chiny	18
Niemcy	11
USA/Kanada	9
Polska	7
Indie	4
Wielka Brytania	4
Czechy	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [*Atrakcyjność...* 2007].
Zob. też: [*Annex table A.1.11/12...* 2004].

Potwierdzeniem postrzegania Polski jako kraju atrakcyjnego dla potencjalnych inwestorów są też wyniki badań firm doradczych specjalizujących się w tym zakresie. Nie bez znaczenia dla podejmowania nowych inwestycji w Polsce są dotychczasowe doświadczenia i osiągnięcia zagranicznych przedsiębiorstw. Dowodem na prawdziwość tej tezy są badania przeprowadzone wśród inwestorów zagranicznych, którzy zainwestowali w Polsce w latach 2000-2005. Zdecydowana większość – 84,4%, pozytywnie ocenia efekty swoich inwestycji w Polsce. Niemal 90% in-

westorów zamierza zwiększyć swoje zaangażowanie kapitałowe w naszym kraju [Stempkowicz 2006, s. 24].

Polacy tworzą jedną z najlepiej wykształconych społeczności w Europie. Polscy specjaliści sektora IT są bardzo chętnie zatrudniani za granicą. Bez trudu znajdują pracę w największych firmach informatycznych. Stanowią duży odsetek menedżerów odpowiedzialnych za funkcjonowanie działów badań i rozwoju (B+R) w największych korporacjach, takich jak: Microsoft czy Nokia. W Dolinie Krzemowej pracuje 300 polskich informatyków. W Polsce istnieje 20 ośrodków akademickich łącznie kształcących 150 tys. osób na kierunkach związanych z informatyką i telekomunikacją. Znajomość języków obcych bardzo szybko rośnie wśród młodych Polaków. Najbardziej popularny jest angielski, w dalszej kolejności niemiecki i rosyjski.

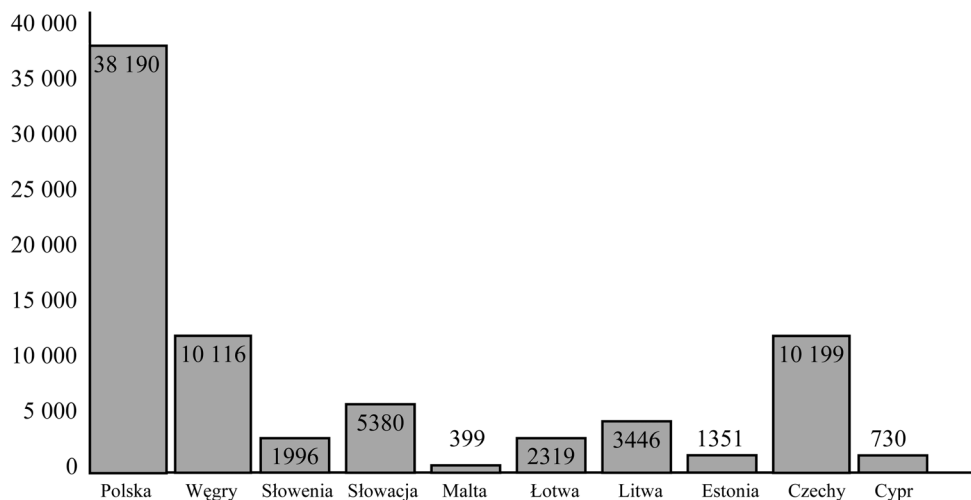
Po Koreańczykach Polacy są najbardziej pracowitym społeczeństwem. Według raportu OECD z 2005 r. w 2004 r. pracowali średnio 600 godzin więcej niż pracownicy niemieccy czy francuscy. Inwestorzy zagraniczni wysoko oceniają umiejętności i zaangażowanie polskich pracowników. W wielu przypadkach polskie oddziały zagranicznych firm były oceniane jako najbardziej wydajne na świecie.

Położenie geograficzne Polski w sercu Europy daje wiele możliwości. Ułatwia ono także proces logistyczny związany z eksportem do Europy i poza nią. Istnieją doskonałe połączenia lotnicze, drogowe, kolejowe i morskie z głównymi stolicami kontynentu. Polska usytuowana jest pomiędzy wysoce rozwiniętą Europą Zachodnią a Europą Wschodnią z dynamicznie rosnącymi rynkami, np. w Rosji czy na Ukrainie. Inwestycje w Polsce dają dostęp do 500 mln osób w Europie Zachodniej i 250 mln w Europie Wschodniej. Jedenaście lotnisk zapewnia bezpośrednie połączenia lotnicze z najważniejszymi miastami świata. Mamy także trzy porty morskie na wybrzeżu Bałtyku zapewniające możliwość dotarcia do najważniejszych portów na świecie. Wszystkie drogi komunikacji transportowej są obecnie modernizowane i rozbudowywane dzięki zaangażowaniu funduszy UE, np. korytarz transportowy Trans-European Network. Polska ma szansę stać się kluczowym centrum dystrybucyjnym Europy. Prawie 80% nowoczesnych magazynów znajduje się w okolicach Warszawy. Także miasta, takie jak Łódź, Poznań, Gdańsk, Wrocław i Katowice, są strategicznie położone jako centra magazynowe z dobrym dostępem do rynków ościennych. Według firmy Cushman&Wakefield [Internet 1] Warszawa nadal jest najlepszą lokalizacją dla inwestycji. Zajęła także drugie miejsce w Europie pod względem łatwego dostępu do innych rynków.

Polska ma konkurencyjne koszty działalności gospodarczej. W raporcie Ernst&Young [Internet 2] znalazła się na pierwszym miejscu w Europie pod względem dostępności gruntów przemysłowych, ich kosztów i regulacji prawnych. W kategorii elastyczności prawa pracy Polska jest druga po Wielkiej Brytanii i trzecia w raporcie pod względem wysokości podatku CIT. Jest jednocześnie największym rynkiem centralnej Europy i ósmym największym rynkiem kontynentu. Obecnie żyje tu 38,19 mln ludzi, co sprawia, iż jest to 30. największy rynek na świecie. Pol-

ski rynek zbytu jest większy niż połączone rynki innych dziewięciu „nowych” krajów członkowskich UE – 38,19 mln polskich konsumentów napędza 10-procentowy roczny wzrost rynku detalicznego.

ludność w tys.

Rys. 1. Liczba ludności nowych krajów UE (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Europe in Figures... 2006, chapter 2].

Wśród krajów członkowskich Polska otrzymała dostęp do największej kwoty funduszy UE. Ponad 90 mln euro może zostać przeznaczony na rozwój, infrastrukturę i zasoby ludzkie w latach 2007-2013. Nasz kraj ma mnóstwo zachęt inwestycyjnych dostosowanych do potrzeb inwestorów zagranicznych. Dostępne są różne formy pomocy publicznej, włączając granty, zachęty i zwolnienia podatkowe. W ramach wspierania rozwoju regionalnego powstało kilkanaście specjalnych stref ekonomicznych o całkowitej powierzchni ok. 6300 ha. Na tych obszarach działalność inwestycyjna wspierana jest przez preferencyjne warunki. Inwestorzy mający pozwolenie na działalność gospodarczą w specjalnej strefie ekonomicznej mogą skorzystać z: zwolnienia z podatku dochodowego (jako formy pomocy regionalnej), możliwości zakupu gruntów po konkurencyjnych cenach, nieodpłatnej pomocy w załatwianiu formalności inwestycyjnych, zwolnienia z podatku od nieruchomości, dotacji na szkolenia pracowników i dotacji wspierających tworzenie nowych miejsc pracy. Atrakcyjność Polski jako lokalizacji inwestycji rośnie. Wpływa na to wiele czynników, m.in.: strategiczne położenie, zasoby ludzkie czy zachęty inwestycyjne. Polska staje się regionalną i światową platformą usług. Międzynarodowe korporacje są żywo zainteresowane ulokowaniem swoich centrów badań i rozwoju w Polsce.

Otwarcie takiego ośrodka w naszym kraju pozwala na poprawę efektywności i obniżenie kosztów, a także na polepszenie jakości produktów firmy. Obecnie w Polsce istnieje ponad 40 centrów B+R i wciąż przybywają nowe. Centra B+R w Polsce zatrudniają ponad 2 tys. osób. Inwestorzy wybierają Polskę ze względu na dostęp do wysoko wykwalifikowanych kadr, istnienie wielu ośrodków akademickich oraz wsparcie władz. Między innymi następujący inwestorzy umieścili swoje centra B+R w Polsce: ABB, Avio, Fujitsu, Glaxo Smith Kline, IBM, Intel, Lincoln Electric, Motorola, Oracle, Siemens, TRW Automotive, Whirlpool. Ich pozytywne doświadczenia i doskonałe rezultaty sprawiają, że większość decyduje się na zwiększenie zakresu i skali działalności. Niemiecka firma Siemens zwiększyła zatrudnienie we wrocławskim ośrodku o 40%. Polska postrzegana jest jako doskonałe miejsce do podniesienia nieprodukcyjnych funkcji firmy, takich jak departamenty finansowe, call-centers czy magazynowanie. Nasz kraj staje się europejskim centrum usług offshoringowych (BPO). Od 2005 r. inwestorzy z sektora BPO mogą korzystać z propozycji specjalnych stref ekonomicznych oferujących np. zwolnienia podatkowe. Przewidywany jest znaczny wzrost liczby firm oferujących usługi księgowo i call-centers. Polska może stać się liderem pod względem napływu inwestycji do sektora BPO. Wśród firm mających swoje centra BPO w Polsce znalazły się np. Accenture, Avon, Electrolux, Fiat, IBM czy Lufthansa.

Od kilkunastu lat starano się stworzyć korzystne warunki dla inwestorów, m.in. przez zmianę systemu podatkowego, rozszerzenie zakresu działania specjalnych stref ekonomicznych, rozwój infrastruktury, polepszenie systemu edukacyjnego. W celu podniesienia jakości usług oferowanych inwestorom zagranicznym Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych przygotowała dwa projekty, których zadaniem jest poprawa klimatu inwestycyjnego oraz wykorzystanie potencjału regionów w procesie przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski. Pierwszy z nich ma na celu zidentyfikowanie aktywów regionów w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej z uwzględnieniem strategii sektorowych przez budowę platformy wymiany informacji między regionami, PAIiIZ, i potencjalnymi inwestorami. Skuteczność realizacji projektu, którego efektem będzie stworzenie sektorowych strategii regionalnych, zależy od efektywnej współpracy pomiędzy władzami regionalnymi i centralnymi [Internet 3]. W dążeniu do poprawy ogólnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej w kraju niezbędnym partnerem PAIiIZ przy realizacji tego projektu – oprócz administracji centralnej – są przede wszystkim władze regionalne, które dysponują narzędziami pozwalającymi na analizę atrakcyjności sektorowej, a przede wszystkim mają istotny wpływ na kierunki rozwoju regionalnego.

4. Zakończenie

Reasumując, trzeba stwierdzić, że Polska jest miejscem, gdzie warto inwestować. Obecny stan gospodarki, ogromne środki unijne do wykorzystania teraz i w przy-

szłości – to wszystko stwarza poważne perspektywy rozwoju. Wprowadzane sukcesywnie zmiany legislacyjne powinny ułatwić prowadzenie działalności gospodarczej (w tym także inwestorom zagranicznym) oraz likwidację różnego rodzaju patologii biurokratycznych i walkę z korupcją.

Również istotne jest, aby władze lokalne przy podpisywaniu umów z inwestorami zagranicznymi miały na uwadze wspieranie kooperacji polskich firm z zagranicznymi przedsiębiorstwami, wymagając, by część dostaw pochodziła od krajowych dostawców.

Państwa, które przyciągają najwięcej inwestycji zagranicznych, rozwijają się dużo szybciej niż pozostałe. Przeświadczenie, że inwestycje zagraniczne mają pozytywny wpływ na rozwój gospodarki kraju przyjmującego, jest powszechne. Jednak, jak uczy doświadczenie wielu krajów, w tym i Polski, nie dokonuje się to w sposób automatyczny. Efektywność inwestycji zagranicznych zależy bowiem od wielu elementów: postępu technologicznego, możliwości innowacyjnych, rozwoju kapitału ludzkiego oraz istniejących uwarunkowań organizacyjnych i instytucjonalnych.

Należy stworzyć strategię państwa wobec inwestorów zagranicznych, która prowadziłaby do napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, będzie kształtowała ich strukturę geograficzną i towarową, a jednocześnie umocni pozycję konkurencyjną na arenie międzynarodowej.

Literatura

- Annex table A.1.11 The world's top 100 non-financial TNC's, ranked by foreign assets, 2004*, (WIR 2006).
- Annex table A.1.12 The world's top 100 non-financial TNC's, ranked by foreign assets, 2004* (WIR 2006).
- Atrakcyjność inwestycyjna Europy 2007*, Badanie Ernst & Young, 2007.
- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce według stanu na koniec 2005 roku*, oprac. W. Stempkiewicz, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa 2006.
- Buckley P.J., *Foreign direct investment by small and medium sized enterprises: the theoretical background*, „Small Business Economics” 1989 no. 1, reprint [w:] *SMEs in the Age of Globalization*, ed. D.B. Audretsch, An Elgar Reference Collection, Cheltenham-Northampton 2003.
- Dunning J.H., *The eclectic paradigm of international production: a restatement and some possible extensions*, „Journal of International Business Studies” no. 1.
- Europe in Figures*, Eurostat Yearbook 2006, Chapter 2.
- Karaszewski W. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, UMK, Toruń 2005.
- Karaszewski W., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*, Toruń 2004.
- PAIiZ. Opinia inwestorów zagranicznych o społecznych i ekonomicznych warunkach działalności gospodarczej w Polsce*, Warszawa 2006.
- Polak W., *Ryzyko inwestycyjne. Przyczyny niepowodzeń w realizacji inwestycji zagranicznych*, [w:] *Strategie zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie*, red. J. Bizoń-Górecka, TNOiK, Bydgoszcz 2001.

Stan i prognoza koniunktury gospodarczej. Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, styczeń 2007.

Stawicka M., *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*, Warszawa 2007.

Stempkiewicz W., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce według stanu na koniec 2005*, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa, grudzień 2006.

Wieczorek P., *Kapitał zagraniczny w Polsce*, „Wiadomości Statystyczne” 1999 nr 9.

Zimny Z., *Światowy Raport Inwestycyjny 2006: BIZ krajów rozwijających się i transformacji: implikacje dla rozwoju*, 2006.

Źródła internetowe

[1] <http://www.cushwake.com/cwglobal/jsp/globalHomeSSO.jsp>.

[2] <http://www.ey.com>.

[3] www.kprm.gov.pl/061108-1.htm.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN POLAND

Summary

The following study constitutes a trial to determine the prospects of further growth of foreign direct investment (FDI) in Poland.

The role of foreign direct investment in Poland is continually expanding, and the number of companies with foreign shares is growing, bringing with it an increase in certain macroeconomic categories, e.g. employment, income from the entire scope of business activities and export, fixed assets and investment expenditure. The influx of FDI is becoming a topic of interest for certain government agendas. The most important objective is to create favourable conditions to enable an increase in the inflow of foreign capital, but besides that, the effective channeling of the initiatives of investors towards enterprises which are imperative from the point of view of Poland's long-term economic and social goals.